

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
УСТАНОВА АДУКАЦЫІ
«ПОЛАЦКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЁНІВЕРСІТЭТ»
(Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт)

УДК 821.161.3
Рег. № ГР 20160441

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Прарэктар установы адукацыі
«Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт»
_____ Ю.П. Голубеў
« ____ » _____

СПРАВАЗДАЧА
АБ НАВУКОВА-ДАСЛЕДЧАЙ ПРАЦЫ
«НАЦЫЯНАЛЬНЫ ХАРАКТАР І ФОРМЫ
ЯГО ЁВАСАБЛЕННЯ Ё ЛІТАРАТУРЫ І МОВЕ»
Ё МЕЖАХ ЗАДАННЯ «РАЗВІЦЦЁ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ:
ІДЭЙНЫЯ ПОШУКІ, ЖАНРАВАЯ СТРУКТУРА, НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АДМЕТНАСЦЬ»
(заключная)

Кіраўнік НДП
д.ф.н., прафесар

_____ А.А. Гугнін
дата, подпіс

Наваполацк, 2019

СПІС ВЫКАНАЎЦАЎ

Кіраўнік тэмы,
д.ф.н., прафесар

дата, подпіс

А.А. Гугнін
(Уводзіны, раздзел 1,
рэферат, заключэнне)

Выканаўцы тэмы:

Навуковы супрацоўнік,
канд.ф.н., дацэнт

дата, подпіс

С.М. Лясавіч
(Раздзел 2)

Навуковы супрацоўнік,
канд.ф.н., дацэнт

дата, подпіс

З.І. Траццяк
(Раздзел 3)

Навуковы супрацоўнік,
маг. ф.н.

дата, подпіс

Н.Г. Апанасовіч
(Раздзел 4)

Нормкантралёр

дата, подпіс

Л.У. Ішчанка

РЭФЕРАТ

Справаздача 134 с., 129 крыніц.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ХАРАКТАР, ГІСТОРЫКА-КАНТЭКСТУАЛЬНЫ МЕТАД, НАЦЫЯНАЛЬНАЯ МОВА І ЛІТАРАТУРА, ЛІТАРАТУРНЫ ПРАЦЭС, ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫЯ РЭАЛІІ, КАНЦЭПТАСФЕРА БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ, ПАРЭМІЧНЫ ФОНД МОВЫ

Аб'ект даследавання: вобразная сістэма мастацкай літаратуры, лексічныя сродкі мастацкай выразнасці і рэпрэзентацыі культурнай значнасці.

Мэта даследавання: выявіць прынцыпы ўвасаблення нацыянальнага характару ў вобразах літаратуры, моўных формах мастацкай літаратуры і на матэрыяле натуральнай мовы.

Метады даследавання: гісторыка-кантэкстуальны метады, метады канцэптуальнага аналізу, апісальны метады, дыстрыбуцыйны метады, метады асацыятыўнага эксперыменту.

Вынікі працы: вылучана спецыфіка функцыянавання літаратурных саюзаў Полаччыны (на прыкладзе 8 аб'яднанняў) з улікам моўнага фактара (наяўнасць беларуска-і рускамоўнай плыняў), які адбіўся на асаблівасцях увасаблення нацыянальнай праблематыкі; абгрунтавана нацыянальная спецыфіка твораў З. Бядулі, А. Гародні, Ц. Гартнага, М. Гарэцкага, К. Крапівы, М. Мялешкі, Э. Самуйлёнка пра Першую сусветную вайну ў кантэксце спадчыны амерыканскіх пісьменнікаў (Т. Бойда, Дж. Дос Пасаса і Э. Хемінгуэя); даследаваны гісторыка-культурны кантэкст рамана «Чужая бацькаўшчына», прасочана адлюстраванне сусветнай, еўрапейскай гісторыі ў «люстэрку» маленькай тэрыторыі; выяўлены сувязі моўнага і культурнага складніка ў спадчыне У. Караткевіча і С. Панізніка, абгрунтаваны сувязі нацыянальнай канцэптасферы беларускай мовы з аўтарскай.

Ступень укаранення: вынікі даследавання выкарыстаны ў навучальным працэсе кафедраў сусветнай літаратуры і замежных моў і славянскай філалогіі Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Вобласць выкарыстання: далейшыя літаратуразнаўчыя і лінгвістычныя даследаванні, у тым ліку кампаратыўнага характару; у навучальным працэсе філалагічных спецыяльнасцей устаноў вышэйшай адукацыі.

Эканамічная эфектыўнасць працы звязана з магчымасцю яе рэалізацыі ў якасці камерцыйнага прадукта.

Прагнозныя прапановы аб развіцці аб'екта даследавання: неабходныя наступныя спецыяльныя даследаванні, якія б удакладнілі спецыфіку ўвасаблення нацыянальнага характара ў творчасці пэўных беларускіх мастакоў слова.

ЗМЕСТ

УВОДЗІНЫ	6
1. ГІСТОРЫКА-КАНТЭКСТУАЛЬНЫ ПАДЫХОД ДА ВЫВУЧЭННЯ НАЦЫЯНАЛЬнай ЛІТАРАТУРЫ: ТЭЗІСЫ І ТЛУМАЧЭННІ	11
2. АДЛЮСТРАВАННЕ НАЦЫЯНАЛЬНА-КУЛЬТУРНАГА КАМПАНЕНТА НА МОЎНЫМ УЗРОЎНІ	24
2.1 Рэпрэзентацыя культурнай значнасці ў творчасці Уладзіміра Караткевіча	24
2.2 Тапонімы як спосаб асэнсавання культурнай ідэнтычнасці (на матэрыяле зборніка Сяргея Панізніка «Нас многа»	30
2.3 Парэмічны фонд мовы як база мадэлявання нацыянальнага канцэпта (на прыкладзе канцэпта «жанчына»	38
2.4 Этнічныя стэрэатыпы ў лінгвакультуры (на прыкладзе асацыятыўнага эксперыменту «Палякі вачыма беларусаў»)	47
3. УВАСАБЛЕННЕ НАЦЫЯНАЛЬНАГА ХАРАКТАРУ Ў БЕЛАРУСКАЙ ПРОЗЕ ПРА ПЕРШУЮ СУСВЕТНУЮ ВАЙНУ	58
3.1 Спецыфіка беларускай нацыянальнай самасвядомасці (на прыкладзе мастацкай і публіцыстычнай спадчыны М. Гарэцкага)	58
3.2 Асэнсаванне Першай сусветнай вайны апавядальнікамі-творцамі ў раманах Э. Хемінгуэя і М. Гарэцкага	63
3.3 Спадчына М. Гарэцкага ў сістэме твораў беларускіх пісьменнікаў пра Першую сусветную вайну	73
4. ПРАСТОРАВА-ЧАСАВЫЯ КААРДЫНАТЫ НАЦЫЯНАЛЬнай КАРЦІНЫ СВЕТУ Ў ТЭТРАЛОГІІ ВЯЧАСЛАВА АДАМЧЫКА	77
4.1 Вопыт даследавання прозы В.Адамчыка ў сучасным літаратуразнаўстве	77
4.2 Гісторыка-культурныя рэаліі ў рамане В.Адамчыка «Чужая бацькаўшчына»	82
4.3 Катэгорыя часу ў тэтралогіі В.Адамчыка	95
4.4 Этнаграфізм у рамане «Чужая бацькаўшчына» В.Адамчыка	103
ЗАКЛЮЧЭННЕ	120
СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ	125

СПИС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

1. Калнынь, Л.Э. Особенности языковой ситуации в Нижней Лужице как следствие языковой ассимиляции / Л.Э. Калнынь // «Славяноведение». – М., 1997. – № 2. – С. 4 – 10.
2. Koschmal, W. Die sorbische Moderne // «Lětopis». – Reihe D. – N 3. – Budyšin, 1988.
3. Koschmal, W. Perspektiven sorbischer Literatur / W. Koschmal (Hrsg.) // Perspektiven sorbischer Literatur.
4. Реутин, М.Ю. Народная культура Германии: позднее средневековье и Возрождение / М.Ю. Реутин. – М., 1966. – 217 с.
5. Lorenc, K. Bikulturalität und Selbstverständnis / K. Lorenc // «Theater der Zeit». – N 1.– Berlin, 1995. – 44 S.
6. Гугнин, А.А. Вуппертальский проект «Германия и немцы глазами русских» и его историко-культурное значение / А.А. Гугнин // Немцы в России: Историко-культурные аспекты; отв. Редактор Т.Г. Биткова. – М., 1994.
7. Славяне и немцы. Средние века – раннее Новое время // Сборник тезисов 16 конференции памяти В.Д. Королюка; отв. редактор Л.В. Заборовский. – М., 1997. – 167 с.
8. Австро-Венгрия: интеграционные процессы и национальная специфика; отв. редактор О. Хованова. – М., 1997. – 319 с.
9. Lorenc, K. Serbska čitanka – Sorbisches Lesebuch / K. Lorenc. – Leipzig, 1981. – 730 S.
10. Strunz, J. Literatur und Interkulturalität. Komparatistische Studien zur Literatur und Kultur in Italien, Kroatien, Slowenien, Österreich / J. Strunz. – Klagenfurt/Celovec, Hermagoras / Mohorjeva, 1993.
11. Strutz, J. «Komparatistik regional – Venetien, Istrien, Kärnten» / J. Strunz // P.V. Zima. Komparatistik. – Tübingen, 1992. – S. 294– 331.
12. Токарев, Г.В. Концепт как объект лингвокультурологии (на материале репрезентаций концепта «Труд» в русском языке): Монография. / Г.В.Токарев – Волгоград: «Перемена», 2003. – 213 с.
13. Сабитава, З.К. Лингвокультурология [Электронный ресурс]: учебник / З.К.Сабитова. – М.: ФЛИНТА, 2013. – 524 с.
14. Телия, В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. / В.Н.Телия – М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. – 228 с.
15. Демьянков, В.З. Прототипический подход / В.З. Демьянков // Краткий словарь когнитивных терминов. / Е.С. Кубрякова, В.З. Демьянков, Ю.Г. Панкрац, Л.Г. Лузина. – М: Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – 245 с.

16. Караткевіч, У. Каласы пад сярпом тваім: у 2 кн. / У. Караткевіч. – Мінск: Юнацтва, 1995. – Кн. 1. – 382 с.
17. Караткевіч, У. Каласы пад сярпом тваім: у 2 кн. / У. Караткевіч – Мінск: Юнацтва, 1995. – Кн. 2. – 415 с.
18. Караткевіч, У. Поўны збор твораў у васьмі тамах / У. Караткевіч – Мінск: Мастацкая літаратура, 1987-1991. – Т. 1: Вершы, паэмы. – 1987. – 431 с.
19. Караткевіч, У. Поўны збор твораў у васьмі тамах / У. Караткевіч – Мінск: Мастацкая літаратура, 1987-1991. – Т. 2: Аповесці, апавяданні, казкі. – 1988. – 511 с.
20. Кульпина, В.Г. Лингвистика цвета: Термины цвета в польском и русском языках / В.Г.Кульпина – М: Московский Лицей, 2001. – 470 с.
21. Караткевіч, У. Творы: Проза, драматургія, публіцыстыка / У. Караткевіч – Мінск: Мастацкая літаратура, 1996. – 557 с.
22. Деревяго, А. Имя собственное в художественном тексте: учебно-методическое пособие / А. Деревяго. - Витебск: УО «ВГУ им. П.М.Машерова», 2008. – 239 с.
23. Грушевицкая, Т.Г., Попков, В.Д., Садохин, А.П. Основы межкультурной коммуникации: Учебник для вузов / под ред. А.П.Садохина. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 352 с.
24. Панізінік, С. Нас – многа! / С.Панізінік. – Мн.: НВК «Тэхналогія», 2012. – 126 с.
25. Матузкова, Е.П. Культурная идентичность: к определению понятия / Е.П.Матузкова // Вестник Балтийского федерального университета им. И.Канта. Серия: Филология, педагогика, психология. – №2. - 2014. – С. 62-68.
26. Шуба-Зимянина, Т.П. Аксиологические особенности концепта «женщина» в русском, белорусском и польском языках / Т.П. Шуба-Зимянина // Национально-культурный компонент в тексте и языке. Ч. 2. – Минск, 2009. – С. 68-70.
27. Сямашка, Ю.У. Рэпрэзентацыя канцэптаў «мужчына» і «жанчына» ў парэміях англійскай, рускай і беларускай моў / Ю.У. Сямашка // Труды молодых специалистов Полоцкого государственного университета. Гуманитарные науки. – 2015. – Вып. 21. – С. 46-50.
28. Сямашка, Ю.У. Сацыяльныя характарыстыкі канцэпта «жанчына» ў фразеалагізмах англійскай, рускай і беларускай моў / Ю.У. Сямашка // Труды молодых специалистов Полоцкого государственного университета. Гуманитарные науки. – 2015. – Вып. 21. – С. 50-52.
29. Прыказкі і прымаўкі ў дзвюх кнігах, кн.1 / Рэд. А.С. Фядосік. – Мн.: «Навука і тэхніка», 1976. – 560 с.

30. Прыказкі і прымаўкі ў дзвюх кнігах, кн.2 / Рэд. А.С. Фядосік. – Мн.: «Навука і тэхніка», 1976. – 616 с.
31. Клышка, М. Слоўнік сінонімаў і блізказначных слоў. / М.Клышка / 2-е выд., выпр. і дапоўн. Менск: Вышэйшая школа, 1993.
<http://www.slounik.org/search?dict=sinonimy&search=%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D1%87%D1%8B%D0%BD%D0%B0&x=0&y=0> Рэжым доступу 31.08.2016
32. Паскова, Н.А. Жёнщина / Н.А. Паскова / Антология концептов. Под ред. В.И. Карасика, И.А. Стернина. – М: Гнозис, 2007. – 512 с.
33. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы / АН БССР, Інстытут мовазнаўства імя Я. Коласа; пад агульнай рэдакцыяй К. К. Атраховіча (К. Крапівы): у 5 т. – Мінск: Беларуская Савецкая Энцыклапедыя, 1977 – 1984. - Т.2. – 1978. – 768 с.
34. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы / АН БССР, Інстытут мовазнаўства імя Я. Коласа; пад агульнай рэдакцыяй К. К. Атраховіча (К. Крапівы): у 5 т. – Мінск: Беларуская Савецкая Энцыклапедыя, 1977 – 1984. - Т.1. – 1977. – 608 с.
35. Коваль, В. И. Язык и текст в аспекте гендерной лингвистики / В. И. Коваль. – Гомель : ГГУ им. Ф. Скорины, 2007. – 217 с.
36. Крысин, Л.П. Этностереотипы: отражение в языке представлений о «чужом» и «своем» этносе / Л.П. Крысин // Крысин, Л.П. Слово в современных текстах и словарях: очерки о русской лексике и лексикографии. – Москва: Знак, 2008. – С. 169-176.
37. Красных, В.В. Этнопсихолінгвістыка і лінгвокультуролагія: Курс лекцый / В.В.Красных. – Москва: Гнозис, 2002. – 282 с.
38. Абыльдінова, Ж.Б. Языковые средства экспликации этнических стереотипов русских, казахов и немцев (на материале рускоязычных анекдотов): автореф. дис. <...> канд. филол. наук / Ж.Б. Абыльдінова. – Тобольск: Тюмен. гос. ун-т, 2011. – 31 с.
39. Лобач, У. Вобразы суседніх народаў у традыцыйным светапоглядзе беларусаў / У. Лобач // Беларусь і беларусы сярод суседзяў: гістарычныя стэрэатыпы і палітычныя канструкты: матэрыялы міжнар. канф. - Варшава 2013.
40. Радзiк, Р. Палякі – беларусы: узаемныя стэрэатыпы ў XIX-XX ст. (да 1939 г.) / Р.Радзiк // «Беларускі гістарычны агляд» 1997, т. 4, - сш. 1-2, - № 12. - С. 35-59.
41. Потапова, О. Языковые этнические стереотипы и их представление в белорусской, русской и польской лексикографии XIX века: дис. <...> канд. филол. наук. – Минск, 2005.
42. Потапова, О. Польша и поляки в языковом сознании жителей Беларуси // Актуальныя праблемы паланістыкі. - Минск 2008 - С. 219-228.

43. Babińska, M. Historical conditions of mutual stereotypes: belarusians, lithuanians and poles / M. Babińska // Чацвёрты міжнар. кангрэс даследчыкаў Беларусі. - Kaunas 2015. - S. 68 - 72.
44. Падгол, У. Стэрэатыпы паляка ў свядомасці беларусаў / У.Падгол // Спадчына, 1997. - № 2. - С. 61-72.
45. Łojka, O. Polak w oczach Białorusina / O. Łojka // Narody i stereotypy, ed. T. Walas. - Kraków 1995. - S.104-112.
46. Lappo, I. Stereotyp Polaka i jego profilowanie w białoruskim kręgu językowo-kulturowym / I.Lappo - Etnolingwistyka, 2005. - nr 17. - Lublin 2005. - С. 113-144.
47. Дучыц, Л., Лобач, У. Палякі // Міфалогія беларусаў: энцыкл. слоўн., рэд. Т. Валодзіна, С. Санько. - Мінск 2011. - С. 346.
48. Мечковская, Н. Национально-культурные оппозиции в ментальности белорусов (на материале белорусских паремий и фразеологизмов с этнонимами и топонимами) / Н.Мечковская // Встречи этнических культур в зеркале языка: (в сопоставительном лингвокультурном аспекте). – Москва, 2002. - С. 215-231.
49. Гарэцкі, М. Наш тэатр / М. Гарэцкі // Выбраныя творы. – Мн.: Кнігазбор, 2009. – С. 579 – 587.
50. Шантыр, Ф. Патрэбнасць нацыянальнага жыцця для беларусаў і самаадзначэнне народа: Раздзелы з кнігі / Ф. Шантыр // Расстраляная літаратура: творы беларускіх пісьменнікаў, загубленых карнымі органамі бальшавіцкай улады // уклад. Л. Савік, М. Скоблы, К. Цвіркі, прадм. А. Сідарэвіча, камент. М. Скоблы, К. Цвіркі. – Мн.: Кнігазбор, 2008. – С. 123 – 137.
51. Гарэцкі, М. Развагі і думкі / М. Гарэцкі // Творы: Дзве душы: Аповесць. Апавяданні. Жартаўлівы Пісарэвіч: П'еса. Літаратурная крытыка і публіцыстыка. Лісты. – Мн.: Мастацкая літаратура, 1990. – С. 179 – 198.
52. Гарэцкі, М. Фантазія / М. Гарэцкі // Творы: Дзве душы: Аповесць. Апавяданні. Жартаўлівы Пісарэвіч: П'еса. Літаратурная крытыка і публіцыстыка. Лісты. – Мн.: Мастацкая літаратура, 1990. – С. 118 – 120.
53. Гарэцкі, М. Ціхая плынь / М. Гарэцкі // Збор твораў: у 4 т. – Мн.: Мастацкая літаратура, 1985. – Т.2: Аповесці. Драматычныя абразкі. – С. 124 – 182.
54. Лёсік, Я. Родная мова і яе значэнне / Я. Лёсік // Расстраляная літаратура: творы беларускіх пісьменнікаў, загубленых карнымі органамі бальшавіцкай улады / уклад. Л. Савік, М. Скоблы, К. Цвіркі, прадм. А. Сідарэвіча, камент. М. Скоблы, К. Цвіркі. – Мн.: Кнігазбор, 2008. – С. 55 – 64.

55. Гарэцкі, М. Будзённыя з'явы / М. Гарэцкі // Творы: Дзве душы: Аповесць. Апавяданні. Жартаўлівы Пісарэвіч: П'еса. Літаратурная крытыка і публіцыстыка. Лісты. – Мн.: Мастацкая літаратура, 1990. – С. 164 – 165.
56. Гарэцкі, М. Дзве душы / М. Гарэцкі // Творы: Дзве душы: Аповесць. Апавяданні. Жартаўлівы Пісарэвіч: П'еса. Літаратурная крытыка і публіцыстыка. Лісты. – Мн.: Мастацкая літаратура, 1990. – С. 6 – 106.
57. Гарэцкі, М. У 1920 годзе (Апавяданне народнага чалавека) / М. Гарэцкі // Творы: Дзве душы: Аповесць. Апавяданні. Жартаўлівы Пісарэвіч: П'еса. Літаратурная крытыка і публіцыстыка. Лісты. – Мн.: Мастацкая літаратура, 1990. – С. 113 – 118.
58. Гарэцкі, М. У чым яго крыўда? / М. Гарэцкі // Збор твораў: у 4 т. – Мн.: Мастацкая літаратура, 1985. – Т.2: Аповесці. Драматычныя абразкі. – С. 7 – 52.
59. Чыгрын, І. Паміж былым і будучым. Проза Максіма Гарэцкага / І. Чыгрын. – Мн.: Беларуская навука, 2003. – 165 с.
60. Гарэцкі, М. Жартаўлівы Пісарэвіч / М. Гарэцкі // Выбраныя творы. – Мн.: Кнігазбор, 2009. – С. 553 – 576.
61. Корань, Л. Максім Гарэцкі / Л. Корань // Цукровы пеўнік. – Мн.: Мастацкая літаратура, 1996. – С. 22 – 65.
62. Гарэцкі, М. Камароўская хроніка / М. Гарэцкі // Збор твораў: у 4 т. – Мн.: Мастацкая літаратура, 1986. – Т.4. – С. 5 – 309.
63. Гарэцкі, М. Рускі / М. Гарэцкі // Збор твораў: у 4 т. – Мн.: Мастацкая літаратура, 1984. – Т.1: Апавяданні 1913 – 1930. – С. 154 – 158.
64. Цвікевіч, А. Вялікае спрашчэнне, ці Вялікае ўдасканаленне: Фрагменты кнігі / А. Цвікевіч // Расстраляная літаратура: творы беларускіх пісьменнікаў, загубленых карнымі органамі бальшавіцкай улады / уклад. Л. Савік, М. Скоблы, К. Цвіркі, прадм. А. Сідарэвіча, камент. М. Скоблы, К. Цвіркі. – Мн.: Кнігазбор, 2008. – С. 97 – 100.
65. Иванов, А. Первая мировая война и русская литература 1914 – 1918 гг.: этические и эстетические аспекты: автореф. дис. ... доктора филологических наук: 10.01.01 / А. Иванов; Институт мировой литературы имени А. Горького РАН. – М., 2005. – 42 с.
66. Васючэнка, П. Дыялектыка душы / П. Васючэнка // М. Гарэцкі Творы: Дзве душы: Аповесць. Апавяданні. Жартаўлівы Пісарэвіч: П'еса. Літаратурная крытыка і публіцыстыка. Лісты. – Мн.: Мастацкая літаратура, 1990. – С. 467 – 474.
67. Тарасава, Т. Шляхі даследавання быцця чалавека ў мастацкай сістэме М. Гарэцкага / Т. Тарасава // Весці БДПУ. Серыя 1. – 2011. – № 3. – С. 63 – 67.
68. Ernest Hemingway. Selected Letters. 1917 – 1961 / ed. by C. Baker. – The Ernest Hemingway Foundation, 1981. – 948 p.

69. Hemingway, E. *Farewell to Arms* / E. Hemingway. – New York: Charles Scribner's Sons, 1929. – 355 p.
70. Гарэцкі, М. На імперыялістычнай вайне (Запіскі салдата 2-й батарэі N-скай артылерыйскай брыгады Лявона Задумы) / М. Гарэцкі // *Збор твораў: у 4 т.* – Мн.: Мастацкая літаратура, 1985. – Т. 3. – С. 5 – 128.
71. Гарэцкі, М. Скарбы жыцця / М. Гарэцкі // *Выбраныя творы.* – Мн.: Кнігазбор, 2009. – С. 524 – 550.
72. Маринетти, Ф.Т. Технический манифест футуристской литературы / Ф.Т. Маринетти // *Называть вещи своими именами: Программные выступления мастеров западноевропейской литературы XX в.* / сост., предисл., общ. ред. Л.Г. Андреева. – М.: Прогресс, 1986. – С. 163 – 168.
73. Hemingway, E. *Across the River and into the Trees* / E. Hemingway. – New York: Dell Publishing Company, 1971. – 194 p.
74. Гарэцкі, М. Пагранічны інцыдэнт на Амуры / М. Гарэцкі // *Збор твораў: у 4 т.* – Мн.: Мастацкая літаратура, 1984. – Т. 1: Апавяданні 1913 – 1930. – С. 372 – 376.
75. Гародня, А. У поплавах: Апавяданьне / А. Гародня // *Маладняк.* – 1927. – № 7 – 8. – С. 23 – 35.
76. Адамовіч, Г. Мастацкая рэальнасць журботнай прасторы шпіталя (па творах Максіма Гарэцкага і Анры Барбюса) / Г. Адамовіч // XVIII Гарэцкія чытанні. Максім і Гаўрыла Гарэцкія. Жыццё і творчасць. (Прысвячаюцца 110-годдзю з дня нараджэння Гаўрылы Гарэцкага) Матэрыялы чытанняў. Мінск, 11 чэрвеня 2010 г. – Мн.: 2010. – С. 40 – 46.
77. Валодзіна, Т. Мост / Т. Валодзіна, Л. Дучыц, С. Санько // *Беларуская міфалогія: Энциклапедычны слоўнік* / склад. І. Клімковіч. – 2-ое выд., дап. – Мн.: Беларусь, 2006. – С. 327 – 328.
78. Васючэнка, П. Зачараванасць «патаемным». Максім Гарэцкі і сімвалізм / П. Васючэнка // *Роднае слова.* – 2003. – № 2. – С. 12 – 15.
79. Hemingway, E. *First Forty-nine Stories. Second Impression* / E. Hemingway. – London: Jonathan Cape, 1946. – 471 p.
80. *The Cambridge Companion to the Literature of the First World War.* / ed. by V. Sherry. – Cambridge: Cambridge University Press, 2005. – 325 p.
81. McMillin, A. *World War I in the Belarusian and English Poetry: Comparison* / A. McMillin // *Першая сусветная вайна ў народнай памяці і мастацкім адлюстраванні: мат. Міжнар. навук. канф. (Мінск, 7-8 кастрычніка 2014 г.)* / прадм. і ўклад. С.Л. Гараніна;

- наук. рэд. А.І. Лакотка; Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі. – Мінск : Права і эканоміка, 2014. – С. 32 – 37.
82. Мушынскі, М. Канцэпцыя нацыянальнай ідэнтычнасці беларусаў у мастацкай і навуковай спадчыне Максіма Гарэцкага і ўспрыманне гэтай канцэпцыі ў заходнееўрапейскім моўным асяроддзі / М. Мушынскі // Максім і Гаўрыла Гарэцкія. Жыццё і творчасць (да 120-годдзя з дня нараджэння Максіма Гарэцкага). Матэрыялы XXI Гарэцкіх чытанняў. Мінск, 15 лютага 2013 г. – Мінск, 2013. – С. 32 – 39.
83. Gandal, K. *The Gun and the Pen: Hemingway, Fitzgerald, and the Fiction of Mobilization* / K. Gandal. – Oxford: Oxford University Press, 2008. – 270 p.
84. Анастасьев, Н. Первая мировая война и литература / Н. Анастасьев // Вопросы литературы. – 1984. – № 9. – С. 51 – 87.
85. Топер, П. Ради жизни на земле. Литература и война. Традиции. Решения. Герои: Монография / П. Топер. – М.: Советский писатель, 1985. – 656 с.
86. Цехновицер, О. Литература и мировая война 1914 – 1918 / О. Цехновицер. – Государственное издательство «Художественная литература», 1938. – 432 с.
87. Midgley, D. *Remembering the war* / D. Midgley // *Erich Maria Remarque's All Quiet on the Western Front. Bloom's Modern Critical Interpretations. New Edition* / ed. by H. Bloom. – New York: Infobase Publishing, 2009. – P. 127 – 153.
88. Leed, E. *Fateful Memories: Industrialized War and Traumatic Neurosis* / E. Leed // *Journal of Contemporary History*. – 2000. – Vol. 35, № 1. – P. 85 – 100.
89. Стюарт, В. «Военные мемуары павших»: роль письма и памяти в Первой мировой войне / В. Стюарт // Новое литературное обозрение. – № 116 (4). – 2012. – С. 294 – 307.
90. Чорны, К. Бацкаўшчына / К. Чорны. – Менск, ДВБ ЛіМ, 1932. – 156 с.
91. Гарэцкі, М. Присяга / М. Гарэцкі // Збор твораў: у 4 т. – Мн.: Мастацкая літаратура, 1984. – Т.1: Апавяданні 1913 – 1930. – С. 195 – 202.
92. Каваленка, В. Птах з падрэзанымі крыламі / В. Каваленка // Палымя. - 1992. - № 5. - С. 235 – 247.
93. Тычына, М. А. Развітанне з сялянскай Атлантыдай. Вобразны свет Вячаслава Адамчыка / М. А. Тычына // Роднае слова. - 2003. - №8. – С. 4 - 8.
94. Тычко, Г. К. Беларуская літаратура XIX-XX стагоддзяў: час і асобы: вучэбны дапаможнік / Г. К. Тычко. Мінск: Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў, 2010. - 267 с.
95. Корань, Л. «Што значыць цяпер чалавек?...»: па старонках раманаў В. Адамчыка / Л. Корань // Цукровы пеўнік / Л. Корань. Мн.: Маст. літ., 1996. С.169 - 179.

96. Лецка, Я. Хараство і боль жыцця: Нарыс творчасці Вячаслава Адамчыка / Я.Лецка. - Мінск: Навука і тэхніка, 1985. - 128с.
97. Бароўка, В. Мастацкае народазнаўства ў беларускай літаратуры XX стагоддзя (на матэрыяле прозы): манаграфія. /В. Бароўка. - Віцебск: УА «ВДУ імя Машэрава». – 2009. - 212 с.
98. Дамброўская, Н. Проза Вячаслава Адамчыка: родава-жанравы і стылявы аспекты: манаграфія. /Н. Дамброўская. - Брэст: Альтэрнатыва, 2009. – 182 с.
99. Жанру апавядання – увагу і падтрымку. [З пасяджэння прэзідыума праўлення Саюза пісьменнікаў БССР] // Літаратура і мастацтва. – 1969. - 27 чэрвеня – С. 1, 3,
100. Мележ, І. Жыццёвыя клопаты. Літаратурная крытыка, публіцыстыка / И.Мележ. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1975. - 608 с.
101. Рагуля, А. Людзі на раздарожжы / А.Рагуля // Літаратура і мастацтва. – 1977 - 10 чэрвеня. - С.7
102. Тычына, М. З думкаю пра народ / М.Тычына // Маладосць. – 1979. - №4 – С.174 - 177
103. Каваленка, В. Самі сабе чужыя / В.Каваленка // Польшча. – 1972. - №1. – С. 239 - 245.
104. Вабішчэвіч, А. Гісторыя і культура Заходняй Беларусі і Ўсходняй Літвы (паўночна-усходніх зямель II Рэчы Паспалітай) у сучаснай беларускай і польскай гістарыяграфіі / А.Вабішчэвіч // Studia Białorutenistyczne / Instytut Filologii Słowiańskiej UMCS Zakład Białorutenistyki. - 2013. - №7. - С. 73 – 80
105. Каваленка, В.А. Вячаслаў Адамчык / В.А.Каваленка // Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя: у.4т. / НАН Беларусі, Аддзяленне гуманітар. Навук і мастацтваў, Ін-т літ. Імя Я.Купалы; Навук.рэд.У.В.Гніламёдаў, С.С.Лаўшук. – Мінск: Бел. навука, 2002 - Т.4. Кн.1. 1966-1985. – 928 с.
106. Лецка, Я. Хараство і боль жыцця: Нарыс творчасці Вячаслава Адамчыка / Я.Р.Лецка. - Мінск: Навука і тэхніка, 1985. – 128 с.
107. Лецка, Я. Зрухі жыцця і літаратуры. Творчы партрэт Вячаслава Адамчыка. (заканчэнне) / Я.Лецка // Дзеяслоў. - 2011. - №3 (52) – травень-чэрвень - С. 292-315.
108. Тычына, М. А.Развітанне з сялянскай Атлантыдай. Вобразны свет Вячаслава Адамчыка/ М.А.Тычына // Роднае слова. - 2003. - №8. - С.4-8.
109. Васілеўская, А.С. Функцыянальна-стылістычнае выкарыстанне лексічных вобразных сродкаў у мастацкай прозе: аўтарэф. дыс. канд. філ. навук: 10.02.01. / А.С.Васілеўская. - БДПУ імя М.Танка. – Мінск, 2000 – 21 с.

110. Адамчык, В. На крыллях смутку і адзіноты / В.Адамчык // Маладосць. – 1993. - №10. - С. 115-177
111. Адамчык, В. Чужая бацькаўшчына. Раман / В.Адамчык. - Мінск: ТАА «Папур», 2015 – 511 с.
112. Беларускі народны каляндар / А.Ю. Лозка (аўтар-укладальнік) - Мінск: Польша, 1992 – 205 с.
113. Великая Отечественная война советского народа (в контексте Второй мировой войны) : учеб. пособие для студентов учреждений, обеспечивающих получение высш. образования / А.А.Коваленя [и др.]; под ред. А.А.Ковалени. – Минск: Издательский центр БГУ, 2004. – 278 с.
114. Грэсь, С.М. Аграрныя пераўтварэнні ў Заходняй Беларусі 1921-1939гг: Манаграфія / С.М.Грэсь. - Гродна: ГрДМУ, 2012г. – 204 с.
115. Нарысы гісторыі Беларусі: у 2 частках / М.П.Касцюк [і інш.]. Інстытут гісторыі АНБ. - Мінск:»Беларусь»,1995 – ч.2. / М.П.Касцюк [і інш.] – 1995. – 560 с.
116. Гісторыя Беларусі: у 6 т. / рэдкал. М.Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск: Совр.шк.: Экаперспектыва, 2007-2011, - Т.5: Беларусь у 1917-1946гг. / А.Вабішчэвіч [і інш.] – 2007. – 613 с.
117. Борка, А.І. Мясцовыя органы дзяржаўнага кіравання і самакіравання ў заходняй Беларусі (1921-1939 гг.): Манаграфія / А.И.Борка. - Гродна: ГрДУ, 2011 – 139 с.
118. Тычка, Г.На неспазнаны круг жыцця.../ Г.Тычка // Літаратура і мастацтва - 1988. – 28 кастрычніка - С. 6 - 7
119. Руднев, В.П. Энциклопедический словарь культуры XX века. / В.П.Руднев – Москва: «Аграф», 2001. - 608 с.
120. Адамчык, В. Год нулявы / В.Адамчык. / Мінск: Мастацкая літаратура, 1983. – 396 с.
121. Адамчык, В. І скажа той, хто народзіцца: Раман / В.Адамчык. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1987. – 319 с.
122. Адамчык, В. Голас крыві брата твайго: раман, апавяданне / В.Адамчык. - Мінск: Мастацкая літаратура, 1991. – 287 с.
123. Шамякіна, Т. І. Анталагічныя асновы беларускай мастацкай літаратуры / Т. Шамякіна // Трансфармацыі ментальнасці беларусаў у XXI ст. : матэр'ялы навук.-практ. канф., (Менск, 24 лістап. 2013 г.) / Ін-т беларус. гісторыі і культуры; пад рэд. А. Я. Тараса. – Рыга, 2013. – С. 146–161.
124. Лобач, У.А. Міф. Прастора. Чалавек: традыцыі культурны ландшафт беларусаў у семіятычнай перспектыве / У. Лобач. – Мінск: Тэхналогія, 2013. - 510 с.

125. Адамчык, В. Крэскі з аўтабіяграфіі / В.Адамчык // [Электронны рэсурс]. Рэжым доступу: <http://www.dyatlovo.info/content/vyachasla-adamchyk-kresk-z-tab-yagraf> Дата доступу: 20.07.2016.
126. Адамчык, В. Вяртаючыся да перажытага / В.Адамычык // Роднае слова. - 2003. - №8. - С.3 - 4.
127. Тычына, М. З думкаю пра народ / М.Тычына // Маладосць. – 1979. - №4 – С.174 - 177
128. Этнаграфія беларусі: Энцыклапедыя // Беларуская Савецкая энцыклапедыя. Рэдкал.: І.П.Шамякін (гал.рэд.) і інш. – Мінск: БелСЭ, 1989. – 575 с.
129. Крук, Я. Сімволіка беларускай народнай культуры / Я.Крук – Мінск: Беларусь, 2003 - 325 с.